

روزگار خوش فولاد تکرار می شود؟!

مترجم: محمدرضا خدرلو

کاهش تب و تاب بخش مسکن و تاثیر آن بر میزان تقاضا برای فولاد در جهان؛ موضوعی است که ذهن بسیاری از کارشناسان بازار و تحلیلگران اقتصادی را معطوف خود ساخته است.

سیدهارتا سنگوپتا؛ مشاور مدیریت در شرکت مشاوره استراتژی HATCH واقع در انگلستان است. این شرکت در سال ۱۹۵۵ تأسیس شده و با در اختیار داشتن ۹ هزار نیروی متخصص در سراسر جهان به بخش های مختلف اقتصادی و مدیران ارشد مشاوره می دهد. هم اینک این شرکت مشاوره ای انگلیسی در ۸۰ کشور جهان پروژه هایی به ارزش تقریبی ۲۰ میلیارد دلار را مدیریت می کند. دفاتر منطقه ای این شرکت در تمام قاره های جهان پراکنده شده اند و نزدیک ترین نمایندگی های آن به ایران در کشورهایمانند روسیه، هند و چین مستقر اند. شرکت HATCH در سه بخش انرژی، زیرساخت و فلزات به ارائه مشاوره می پردازد. بیشتر مشاوره های این شرکت در بخش فلزات به موضوعاتی نظیر: مواد معدنی صنعتی، آهن و فولاد، فلزات سبک، فرآوری معدن و مواد معدنی و فلزات غیر آهنی اختصاص یافته است.

سنگوپتا ضمن بررسی مفاهیم مرتبط با موضوع یاد شده، اقدام به سخنرانی و ارائه مطلب در دوازدهمین کنفرانس آهن و فولاد خاورمیانه نمود. وی در سخنرانی خود به مسایلی مانند: چشم انداز جهانی صنعت فولاد، چشم انداز جهانی عرضه سنگ آهن و مفاهیم در خصوص تولیدکنندگان فولاد در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس اشاره داشت که در بخش مقالات کنفرانس به عنوان سند کنفرانس منتشر شده است.

دلایل ظهور بحران جهانی:

بحران اولیه ای که از ایالات متحده آمریکا آغاز شده بود، خیلی زود به تمام جهان گسترش یافت و به یک شوک بین المللی تبدیل شد. از طرف دیگر عواملی از عناصر کلان اقتصادی نیز طی سالهای گذشته آرام آرام زمینه ساز بروز بحران در سطح بین المللی شدند. برخی از مهم ترین عناصر اقتصاد کلان که توانستند شرایط وقوع بحران را فراهم آورند، عبارتند از:

- افزایش نقدینگی بویژه در ایالات متحده

آمریکا با توجه به سیاست های انبساطی پس از

سال ۲۰۰۱

- کسری بودجه دولت آمریکا به دلیل کاهش نرخ مالیات ها
- افزایش ذخایر ارزی در کشورهایمانند چین، هند، کشورهای نفت خیز خاورمیانه و برخی از سایر کشورهای جهان که بخش اعظم این ذخیره سازی به صورت دلار امریکا صورت گرفت.
- توسعه بازارهای سرمایه در آسیا که به اندازه کافی از سرعت لازم در ارتباط با پس اندازهای رو

به رشد برخوردار نبود.

تقاضای جهانی برای فولاد:

فولاد یکی از محصولات مهم و راهبردی است که میزان مصرف آن در هر یک از کشورها به عنوان شاخص رشد و توسعه اقتصادی مطرح می شود. اهمیت این کالا تا جای است که عملکرد بزرگ ترین بورس های کالایی و از جمله بورس های فلزات جهان مانند LME را با میزان داد و ستد فولاد در آن کشورها می سنجند. امروزه بیش از ۷۵ درصد از کل تقاضا برای فولاد

در این کشورها از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸؛ گویای این موضوع است که میزان مصرف با یک فرایند پلکانی همواره در حال افزایش بوده و تغییرات قیمت نفت نیز به طور مستقیم، تأثیری در مصرف این فلز راهبردی نداشته است. نمودار ۱ این فرایند را بخوبی نمایش می دهد.

با توجه به حجم انبوه نقدینگی تزریق شده به نظام بانکی اعضای GCC توسط دولت‌های مربوطه؛ انتظار می رود ظرف یک تا دو سال آینده؛ نرخ رشد مورد انتظار در این گروه از کشورها محقق بشود.

از جمله نکات مهم و قابل توجه در این زمینه این است که دولت‌های این کشورها از درآمدهای کلان نفتی خود که در دوران شکوفایی قیمت نفت به دست آمده است؛ برای پرداخت بدهی‌های خود استفاده کرده اند.

انتظار می رود کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به سیاست حمایت‌های کلان از بخش زیرساخت‌های اقتصادی و پروژه‌های عظیم آب و برق ادامه دهند.

بحران مالی علاوه بر آثار و نتایج زیانباری که برای اقتصاد کشورها در پی داشت؛ فرصت‌های بسیار خوبی در اختیار این کشورها قرار داده تا بتوانند به احیای مجدد جنبش ساخت و ساز در منطقه بپردازند. از جمله مهم‌ترین این فرصت‌ها می توان به کاهش ۶۰ درصدی قیمت جهانی فولاد و کاهش ۲۵ درصدی قیمت سیمان اشاره کرد که هر دو کالا جزو ارکان اصلی بخش ساخت و ساز محسوب می شوند و عرضه ارزان تر این محصولات می تواند باعث رونق بخش مسکن و فعالیت‌های عمرانی در این کشورها بشود.

همچنین شرکت‌ها و منابع مهندسی مورد نیاز در این بخش نیز به دلیل وقوع بحران در کل جهان به دنبال عرصه‌های جدید فعالیت می گردند تا خود را از بلای ورشکستگی برهانند. به این ترتیب جذب این شرکت‌ها به کشورهای عضو GCC می تواند موجب رونق بخش

روبرو شوند. بررسی وضعیت بخش عمرانی در این گروه از کشورهای حاشیه خلیج فارس نشان می دهد که ارزش دارایی‌ها و اموال غیر منقول این شرکت‌ها کاهش بسیار شدیدی یافته است و در نتیجه ظرفیت این شرکت‌ها برای افزایش سرمایه را کاهش داده است.

از طرف دیگر و به طور کلی واگذاری تسهیلات مالی به شرکت‌های ساختمانی در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس کاهش یافته است. با توجه به برنامه ریزی برای ساخت و ساز به ارزش ۱ تریلیون دلار در این منطقه و کاهش بی سابقه منابع مالی؛ به طور حتم باید منتظر تاخیر در اجرای این پروژه‌ها و ورشکستگی برخی از شرکت‌های ساختمانی فعال در این بخش باشیم.

در جمع بندی کلی موضوع می توان به این واقعیت اشاره کرد که پروژه‌های مسکونی، تجاری و صنعتی کوچک و متوسط، بیشترین صدمه و ریسک را از این شرایط متحمل خواهند شد.

در مورد میزان مصرف فولاد در کشورهای عضو GCC باید به این نکته اشاره کرد که اساس مصرف فولاد در این کشورها هیچ تغییری نکرده است و حتی با کاهش قیمت جهانی نفت به کمتر از ۵۰ دلار در هر بشکه نیز از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۵؛ تقاضا برای فولاد با رشد مواجه بود! عوامل اصلی برای تقاضا و مصرف فولاد در کشورهای عضو GCC را می توان به ترتیب زیر نام برد:

- اصلاحات بازار سرمایه
- قیمت نفت در بازارهای جهانی
- میزان نقدینگی
- میزان رشد جمعیت
- هزینه‌های عمرانی
- همچنین شکل ۱ نقش و نحوه ارتباطات طولی و عرضی این عوامل را در تعیین میزان مصرف فولاد در این کشورها نشان می دهد.
- بررسی روند مصرف محصول نهایی فولاد

در سطح جهان، ناشی از سرمایه گذاری در دارایی‌های ثابت است. به این ترتیب هنگامی که اعطای وام‌های بانکی برای سرمایه گذاری در دارایی‌های ثابت محدود می شود؛ تقاضا برای فولاد هم کاهش پیدا می کند. در مورد تقاضای جهانی برای فولاد نکاتی وجود دارد که باید به دقت مورد توجه قرار گیرد. به عنوان نمونه سرمایه گذاری در دارایی‌های ثابت شامل بخش مسکن، کشتی سازی، ماشین سازی و مهندسی. اگرچه صنایع خودروسازی نقش زیادی در تعیین میزان تقاضای جهانی برای فولاد ایفا می کنند؛ اما تنها ۱۵ درصد از کل تقاضا برای فولاد مربوط به این صنعت می شود.

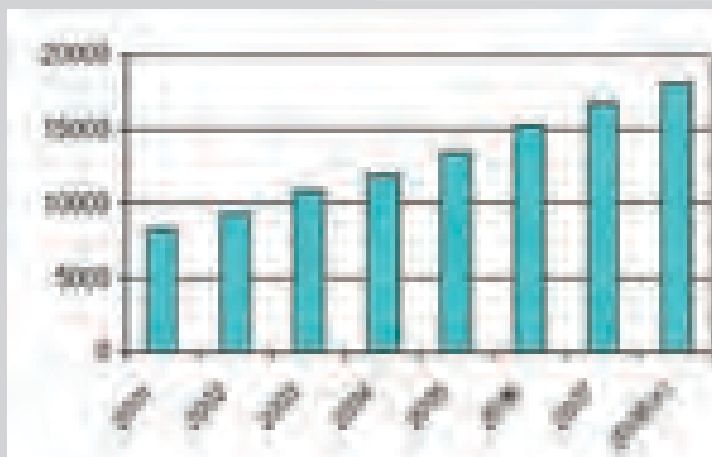
بسیاری از تکمیل کنندگان و مصرف کنندگان فولاد شرکت‌های کوچک و متوسطی هستند که امکانات لازم برای تامین اعتبار بلند مدت را در اختیار ندارند. این گروه از مصرف کنندگان و تکمیل کنندگان فولاد؛ وابستگی زیادی به تامین اعتبار کوتاه مدت دارند و ایجاد محدودیت در این نوع منابع مالی؛ باعث ورود فشار جدی بر فعالیت‌های تجاری می شود.

در یک جمع بندی کلی می توان گفت که ۵۰ درصد از میزان تقاضای جهانی برای فولاد مربوط به بخش ساخت و ساز و مسکن است، ۵ درصد کشتی سازی، ۲۵ درصد مهندسی، ۱۵ درصد صنعت خودرو، ۲ درصد صنایع بسته بندی و ۳ درصد نیز به سایر صنایع بستگی دارد.

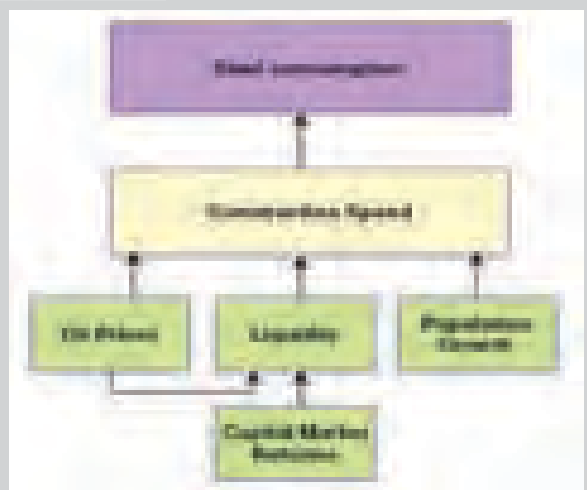
چشم انداز فولاد در کشورهای عضو شورای خلیج فارس:

با توجه به حجم پروژه‌های عمرانی در دست احداث و امتناع بانک‌ها و موسسات مالی از اعطای تسهیلات و اعتبارات لازم برای تکمیل این پروژه‌ها در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس؛ امکان دارد فرایند تکمیل بسیاری از این ساخت و سازها به دلیل کسری منابع مالی و عدم تامین به موقع اعتبارات مورد نیاز؛ با تاخیر

با توجه به حجم انبوه نقدینگی تزریق شده به نظام بانکی اعضای GCC توسط دولت‌های مربوطه؛ انتظار می رود تا دو سال آینده؛ نرخ رشد مورد انتظار در این گروه از کشورها محقق بشود

نمودار ۱- میزان مصرف محصولات نهایی فولاد از سال ۲۰۰۱ تا سال ۲۰۰۸

شکل ۱- ارتباط عوامل مختلف در تعیین میزان مصرف فولاد

پل‌ها، بزرگراه‌ها، سامانه حمل و نقل عمومی و شبکه‌های انتقال نیرو خواهد شد. تمام این بخش‌ها به طور مستقیم و غیر مستقیم به فولاد اتکا دارند و تقویت این بخش تاثیر مستقیمی بر عرضه و تقاضای فولاد خواهد داشت.

دولت هند نیز اعلام کرده است که قصد دارد ۴ میلیارد دلار در بخش‌های مهم اقتصاد خود هزینه نماید که بخش بزرگی از آن مربوط به زیرساخت‌ها و ساخت و ساز است.

دولت پکن نیز اعلام کرده است که طرح‌های قبلی برای توسعه خطوط راه آهن، جاده‌ها، فرودگاه‌ها، بخش‌های درمانی و تاسیسات زیربنایی ادامه خواهند یافت. کاهش بیشتر نرخ بهره در نظام بانکی چین و پیروی از سیاست پولی ویژه راهکار پکن برای تامین مالی این پروژه‌ها خواهد بود.

باتمام این تفاسیر نباید در کوتاه مدت منتظر افزایش تقاضای فولاد بود. بنابراین با عنایت به اقدامات راهبردی دولت‌ها و اتخاذ سیاست‌های لازم؛ حداقل ۲ سال زمان لازم است تا بازار جهانی فولاد به شرایط عادی برگردد و وضع تقاضا برای فولاد عادی رونق یابد.

با کاهش تولید با کمبود تقاضا مبارزه کنند. این کشورها معتقدند در حالی که میزان تقاضای جهانی برای فولاد پایین است، اصرار بر تولید بالا موجب زیان و ورشکستگی می‌شود. لذا نسبت به کاهش چشمگیر تولید خود اقدام کرده‌اند. شاخص‌ترین کشورهایی که میزان تولید و عرضه فولاد خود را تقلیل داده‌اند عبارتند از: قزاقستان، اوکراین، لهستان، روسیه، رومانی، برزیل، آمریکا، چین، انگلستان و هندوستان.

در جدول ۲ نام کشورهایی که میزان تولید خود را کاهش داده‌اند به همراه میزان و تاریخ کاهش تولید مشاهده می‌شود.

با توجه به آنچه که بیان شد می‌توان چنین ادعا کرد که نشانه‌های امید در افق صنعت فولاد نمایان شده است. چین تصمیم دارد در بخش زیرساخت‌ها و ساخت و ساز سرمایه‌گذاری هنگفت خود را تقویت و به صرف هزینه‌های عمرانی ادامه دهد. در همین جهت؛ ایالات متحده آمریکا نیز مبلغ یک تریلیون دلار به این بخش از اقتصاد خود تخصیص داده است. باراک اوباما؛ رئیس‌جمهور جدید آمریکا اعلام کرده است که مبلغ یاد شده صرف تجدید ساختار: جاده‌ها،

عمرانی در این کشورها شود. انتظار بر این است که اعطای تسهیلات مالی و بانکی در کشورهای مورد بحث لاقال برای یک تا دو سال آینده با محدودیت روبرو باشد؛ بنابراین رشد تقاضا برای فولاد در این منطقه ملایم خواهد بود.

افق امید در صنعت جهانی فولاد:

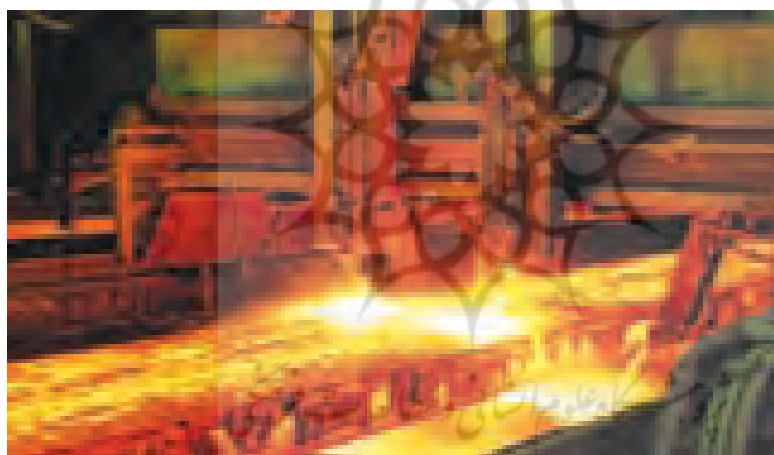
اصلی‌ترین سوالی که برای کارشناسان، تولیدکنندگان و سوداگران جهانی فولاد مطرح است این است که زمان پدیدار شدن افق‌های امید در این صنعت کی فرامی‌رسد؟

اگر به حافظه تاریخ مراجعه کنیم می‌بینیم که در طول سال‌های ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۷ بحران اقتصادی شدیدی جهان را فراگرفته بود. در آن سال‌ها تقاضای جهانی برای فولاد ۵۸ درصد تنزل کرد و ۷ سال طول کشید تا اوضاع آشفته و بحرانی آن زمان به حالت عادی برگردد. چنین رویدادی دو بار دیگر در طول تاریخ معاصر روی داده است. یک بار از سال ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۸ که میزان تقاضا ۱۵ درصد کاهش نشان داد و ۹ سال طول کشید تا وضعیت عادی شود و بار دیگر از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۰ که تقاضای جهانی برای فولاد ۱۰ درصد تنزل نمود و پس از گذشت ۱۰ سال وضعیت بحرانی به سرآمد!

نمودار ۲ چگونگی این رویدادهای بحرانی را به خوبی نشان می‌دهند.

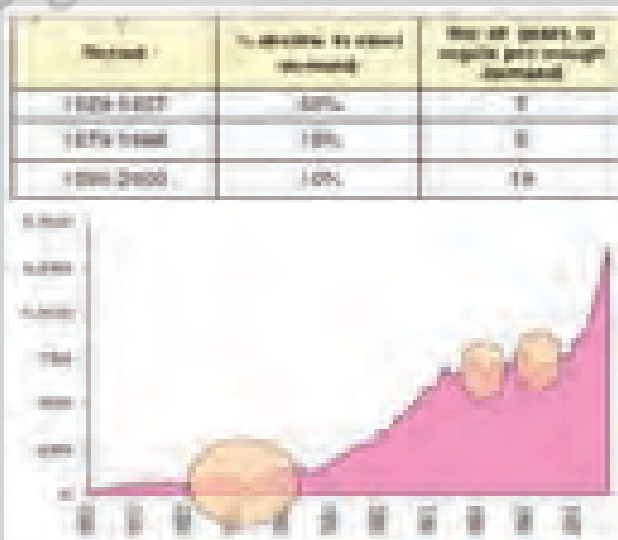
حال سوال اینجاست که با توجه به ۷ تا ۱۰ سال زمانی که پیشتر برای بهبود شرایط بحران در بازار جهانی فولاد صرف شد؛ اکنون بحران جاری چند سال به طول خواهد انجامید و زمان دقیق پایان آن چه وقت است؟! به هر تقدیر با توجه به شواهد موجود؛ به نظر می‌رسد قبل از آنکه وضعیت تقاضا برای فولاد بهبود یابد؛ قیمت جهانی آن ترمیم شده باشد.

در شرایط کنونی بسیاری از کشورهای تولیدکننده فولاد در سطح جهان سعی کرده‌اند

Country	Quantity	%	Period
Russia	Exported	25-30%	Q4 2008
	Exported	30%	Q4 2008-Q1 2009
	Produced	10%	Q4 2008-Q1 2009
	Exported	30%	Q4 2008-Q1 2009
	Produced	10%	Q4 2008-Q1 2009
Germany	Produced	20%	Q4 2008
	Exported	10%	Q4 2008
USA	Produced	10%	Q4 2008-Q1 2009
	Exported	20%	Q4 2008
Australia	Produced	10%	Q4 2008
	Exported	10%	Q4 2008-Q1 2009
China	Produced	20%	Q4 2008

جدول ۲- نام کشورهایی که میزان تولید خود را کاهش داده‌اند

نمودار ۲- رویدادهای بحرانی در ۳ مقطع زمانی متفاوت